

Ds 2008:79

Sjömäns ersättning vid sjukdom

REGERINGSKANSLIET
Näringsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.

Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2008

ISBN 978-91-38-23084-8
ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Promemorians huvudsakliga innehåll.....	5
2	Författningsförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i sjömanslagen (1973:282)	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.....	10
3	Nuvarande regler.....	13
3.1	Reglerna om sjömäns sjuklön.....	13
3.1.1	Begreppet sjöman m.m.....	13
3.1.2	Rätt till sjuklön	14
3.1.3	Arbetsgivarens regressrätt.....	15
3.1.4	Effekter av särregleringen av sjömäns sjuklön.....	16
3.1.5	Vederlagssystemet	17
3.1.6	Beskattningen av sjöman.....	17
3.2	Allmänna regler om sjuklön och sjukpenning	18
3.2.1	Sjuklön.....	18
3.2.2	Sjukpenning m.m.	18

4	Internationella konventioner	21
4.1	ILO-konventioner	21
4.1.1	ILO-konvention nr 165.....	21
4.1.2	Sjöarbetskonventionen	23
4.2	Kan en ansluten stat sänka sin ambitionsnivå?.....	26
5	Överväganden och förslag.....	27
5.1	Anpassning av sjömännens rätt till sjuklön till den allmänna sjukförsäkringens regler.....	27
5.2	Förslagets förenlighet med internationella konventioner	29
5.2.1	Bakgrund	29
5.2.2	Inre fart.....	30
5.2.3	Övrig fart.....	31
5.3	Sammanfattning	33
5.3.1	Inre fart.....	33
5.3.2	Närfart och fjärrfart.....	33
5.3.3	Vissa följdändringar	34
6	Ikraftträdande	35
7	Kostnader och andra konsekvenser	37
8	Författningskommentar	41
8.1	Förslaget till lag om ändring i sjömanslagen (1973:282).....	41
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.....	42

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

För sjömän gäller enligt sjömanslagen (1973:282) att arbetsgivaren (rederiet) betalar full lön (100 %) under viss tid i samband med sjukskrivning. Tiden kan variera beroende på om sjömannen arbetar i inrikes- eller utrikesfart. Rätten till sjuklön gäller såväl tid under vilken sjömannen har befattning på fartyg, som tid efter att sjömannen lämnat befattningen samt under s.k. väntetid.

Rederiet har å sin sida rätt att från Försäkringskassan erhålla viss procent av den sjuklön som tillkommer arbetstägaren (regressrätt).

Sedan tidsgränsen uppnåtts för lön från redaren enligt sjömanslagen eller kollektivavtal, får sjömannen sjukpenning från Försäkringskassan enligt samma regler som gäller landanställda. Sjömän har med andra ord enligt dagens regler ingen karensdag i samband med sjukskrivning och behöver inte heller vidkännas någon annan minskning av lönen vid sjukdom.

Under år 2003 och 2005 kom det in skrivelser (dnr S2003/4380/SF och S2005/7146/SF) till Socialdepartementet i vilka det begärs att det nuvarande regelsystemet för sjömäns sjuklön utreds.

I denna promemoria, som har tagits fram i samarbete med Socialdepartementet, föreslås att sjömän i inre fart inte längre ska omfattas av rätten till sjuklön enligt sjömanslagen. För sjömän i när- och fjärrfart föreslås att rätten enligt sjömanslagen till full lön av arbetsgivaren behålls så länge de är ombord. För

sjömännen i närfart ska dock rätten till full lön endast gälla de första 14 dagarna i sjukperioden.

De sjömän som inte längre får rätt till full sjuklön av redaren enligt sjömanslagen kommer i stället att omfattas av reglerna om sjuklön i lagen (1991:1047) om sjuklön och i lagen (1962:381) om allmän försäkring, dvs. samma regler som gäller för landanställda.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i sjömanslagen (1973:282)

Härigenom föreskrivs att 34 och 35 §§ sjömanslagen (1973:282) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

När sjöman har befattning på fartyg utgår lön, även om han är arbetsförmögen på grund av sjukdom eller skada.

34 §¹

När sjöman har befattning på fartyg *som inte uteslutande går i inre fart* utgår lön, även om han eller hon är arbetsförmögen på grund av sjukdom eller skada. *Lön utgår dock endast så länge sjömannen är ombord och när det gäller sjömän på fartyg som går i när-fart endast under de första 14 dagarna då sjömannen är arbetsförmögen på grund av sjukdomen eller skadan.*

¹ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

Med inre fart och närfart avses detsamma som i 64 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Har sjöman sjukdom eller skada, när han lämnar befattning på fartyg, utgår lön för sådan tid därefter under vilken han är arbetsförmögen på grund av sjukdomen eller skadan. Lönen utgår från dagen efter den då han lämnade befattningen under högst 60 dagar, om befattningen avsåg utrikes fart, eller högst 30 dagar, om befattningen avsåg inrikes fart. Blir sjöman under väntetid arbetsförmögen på grund av sjukdom eller skada, har han rätt till lön under den tid han är arbetsförmögen. Lönen utgår från dagen efter den då han blev arbetsförmögen under högst 60 dagar, om han under anställningstiden senast haft befattning på fartyg i utrikes fart, och i annat fall under högst 30 dagar.

35 §²

Sjöman har ej rätt till lön enligt 34 §, om han är arbetsförmögen på grund av sjukdom eller skada, som han förtegit vid anställningsavtalets ingående eller som han, utom såvitt angår könssjukdom, därefter har ådragit sig uppsåtligen eller genom grovt vållande.

² Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

Rätt till lön enligt 34 § föreligger ej heller om sjömannens anställningsavtal sagts upp på grund av förhållande som avses i 18 § första stycket 1, 3, 4, 5 eller 6. Detsamma gäller om avtalet sagts upp på grund av förhållande som avses i 18 § första stycket 2 och sjömannen saknat giltig ursäkt för sin utevaro.

Sjömannen har ej rätt till lön enligt 34 § andra stycket under tid, när han erhåller lön från annan arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring ska ha följande lydelse.

3 kap. 4 §¹

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

För dagar i en sjukperiod gäller, om inte annat följer av 10–10 b §§,

1. att sjukpenning inte lämnas för den första dagen,
2. att hel sjukpenning för de därpå följande 364 dagarna utgör för dag 80 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365,
3. att hel sjukpenning för de därpå följande 550 dagarna utgör 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten delad med 365, och
4. att sjukpenning för de därpå följande dagarna inte lämnas.

Sjukpenningen avrundas till närmaste hela krontal. Till den del den försäkrade är arbetslös lämnas dock hel sjukpenning enligt 7 § med högst 486 kronor.

Sjukpenning enligt första stycket 2 får inte lämnas om den försäkrade redan har fått sådan sjukpenning för sammanlagt 364 dagar under en ramtid som omfattar de 450 närmast föregående dagarna. Har den försäkrade under denna ramtid fått sjukpenning enligt första stycket 3 eller 7 b §, ersättning för merutgifter enligt 7 a § eller rehabiliteringspenning enligt 22 kap. 7 §, ska dagar med sådan ersättning likställas med dagar med sjukpenning enligt första stycket 2. Detta gäller även tretton dagar under sådan sjuklöneperiod som avses i femte stycket. Om det

¹ Senaste lydelse 2008:480.

finns synnerliga skäl får sjukpenning enligt första stycket 2 lämnas efter ansökan av den försäkrade, trots att sådan sjukpenning redan har lämnats för 364 dagar under ramtiden.

Om sjukpenning enligt första stycket 2 inte kan lämnas, får sjukpenning enligt första stycket 3 lämnas efter skriftlig ansökan av den försäkrade. Detta gäller även för dagar i en ny sjukperiod under förutsättning att sjukpenning för maximalt antal dagar inte redan har lämnats. Om sjukperioden föranleds av en godkänd arbetsskada enligt lagen (1976:380) om arbetsskade-försäkring får sjukpenning enligt första stycket 3 lämnas för ytterligare dagar.

Som sjukperiod anses tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 § eller har rätt till sjukpenning enligt 7 b § eller rehabiliteringspenning enligt 22 kap. 7 §. Uppkommer för den försäkrade rätt till sjukpenning enligt kapitlet i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, ska sjukperioden enligt denna lag anses omfatta också sjuklöneperioden.

Som sjukperiod anses tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 § eller har rätt till sjukpenning enligt 7 b § eller rehabiliteringspenning enligt 22 kap. 7 §. Uppkommer för den försäkrade rätt till sjukpenning enligt kapitlet i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod enligt lagen (1991:1047) om sjuklön eller *sjömanslagen* (1973:282), ska sjukperioden enligt denna lag anses omfatta också sjuklöneperioden.

Om en sjukperiod börjar inom fem dagar från det en tidigare sjukperiod avslutats ska bestämmelserna i första stycket samt 10 a § tillämpas som om den senare sjukperioden utgör en fortsättning på den tidigare sjukperioden.

Om den försäkrade gått miste om sjukpenning till följd av bestämmelserna i första stycket 1 eller 10 a § första stycket 1 för sammanlagt tio dagar under de senaste tolv månaderna utges sjukpenning för dag som avses i första stycket 1 enligt vad som anges i första stycket 2 eller 3. Till den del den försäkrade är

arbetslös utges dock hel sjukpenning enligt 7 § med högst 486 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

3 Nuvarande regler

3.1 Reglerna om sjömäns sjuklön

3.1.1 Begreppet sjöman m.m.

Bestämmelserna om sjömäns rätt till sjuklön återfinns i sjömanslagen (1973:282). Lagen gäller enligt 1 § arbetstagare som är anställd för fartygsarbete på svenskt fartyg och som under den tid han eller hon tjänstgör ombord har befattning på fartyget. Vissa bestämmelser i lagen gäller också arbetstagare som utför arbete på svenskt fartyg men inte har befattning ombord.

Utöver exempelvis fartygsbefäl, däcksmanskap, maskinbefäl och maskinmanskap är också städpersonal, kioskpersonal och servispersonal (dvs. personal i den s.k. intendenturen) sjömän i sjömanslagens mening. För att anses som sjöman krävs inte t.ex. övernattnings ombord på fartyget. På en större färja kan det röra sig om ett 15-tal anställda på däck och i maskin, medan tio gånger så många är anställda i köks-, restaurang- och hotell-delarna.

Även inom skärgårdstrafiken är således alla som arbetar ombord sjömän i sjömanslagens mening. Det gäller t.ex. även inhyrda orkestrar. Städpersonal och andra som arbetar ombord men lämnar fartyget innan detta avgår betraktas dock inte som sjömän.

3.1.2 Rätt till sjuklön

Sjömannen har enligt 34 § sjömanslagen rätt till sjuklön i tre situationer; under tid när han har befattning på fartyget, under tid när han lämnat befattning på fartyget samt under väntetid. Med *befattning på fartyg* avses enligt 3 § sådan befattning ombord som huvudsakligen avser fartygsarbete och gäller annat än enbart tillfälliga göromål. Att en sjöman lämnat sin *befattning* på fartyget innebär inte att dennes anställning upphört. Med *väntetid* avses enligt sistnämnda lagrum sådan del av anställningstiden under vilken sjömannen inte har befattning på fartyg men utför arbete för arbetsgivarens räkning eller står till dennes förfogande för att utföra arbete eller i form av fritid åtnjuter vederlag för ordinarie arbetstid eller gottgörelse för övertidsarbete. Vederlagssystemet beskrivs kort nedan i avsnitt 3.1.5.

Sjuklön under tid med befattning på fartyg

När en sjöman har befattning på fartyg utgår lön, även om han är arbetsoförmögen på grund av sjukdom eller skada. Bestämelsen innebär att lönen utgår från den första dagen, dvs. någon karensdag föreligger inte. Någon minskning av lönen ska således inte ske.

Sjuklön när sjömannen lämnat befattning på fartyg

Om en sjöman har en sjukdom eller skada när han lämnar befattning på fartyg, utgår lön för sådan tid därefter under vilken han är arbetsoförmögen på grund av sjukdomen eller skadan. Lönen utgår från dagen efter den då han lämnade befattningen under högst 60 dagar, om befattningen avsåg utrikesfart, eller högst 30 dagar, om befattningen avsåg inrikes fart.

Sjuklön under väntetid

Blir en sjöman arbetsförmögen på grund av sjukdom eller skada under väntetid, har han rätt till lön under den tid han är arbetsförmögen. Lönen utgår från dagen efter den då han blev arbetsförmögen under högst 60 dagar, om han under anställningstiden senast haft befattning på fartyg i utrikes fart, och i annat fall under högst 30 dagar.

Undantag från rätt till sjuklön samt övergång till sjukpenning

Från bestämmelserna om rätt till lön under sjukdom eller skada görs i 35 § sjömanslagen undantag bl.a. om sjömannen förtigit sin arbetsförmögenhet när anställningsavtalet ingicks eller om anställningsavtalet sagts upp på grund av vissa förhållanden som anges i lagen.

Sedan tidsgränsen uppnåtts för lön från redaren, får sjömannen därefter sjukpenning från Försäkringskassan enligt samma regler som gäller landanställda.

3.1.3 Arbetsgivarens regressrätt

Den lön som arbetsgivaren har gett ut under sjömannens sjukdom har arbetsgivaren en möjlighet att delvis få ersättning för. Av 3 kap. 16 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) framgår att en arbetsgivare för sjöman får uppbära arbetstagarrens sjukpenning till den del den inte överstiger den utbetalda lönen. Rätten till sjukpenning för sjömannen upphör nämligen formellt inte under tid då denne erhåller sjuklön från arbetsgivaren, men minskningsregeln i 3 kap. 4 a § AFL innebär att någon sjukpenning i praktiken inte utgår till sjömannen under tiden med sjuklön från arbetsgivaren.

I förordningen (1982:842) om vissa sjukförsäkringsersättningar för sjöman finns närmare bestämmelser om den

ersättning som arbetsgivaren har rätt till. Ersättningen ska utges med en viss procent av arbetsgivarens kostnader och ska beräknas på den lön arbetsgivaren betalat till den anställda under sjukdomstiden och de kostnader som arbetsgivaren haft för kost och logi för den anställda under denna tid. Vid beräkning av ersättningen ska dock bortses från lön och kostnader som för dag räknat tillsammans överstiger sju och en halv gånger prisbasbeloppet enligt AFL, delat med 365.

Under tid för vilken en anställd har lön eller annan ersättning enligt sjömanslagen ska ersättning till arbetsgivaren lämnas med 30 procent av den lön och de kostnader som avser de första 14 dagarna i en sjukperiod och 90 procent av den lön och de kostnader som avser tiden därefter.

Under den tid för vilken en anställd har lön eller annan ersättning enligt ett kollektivavtal ska ersättning lämnas med 80 procent av lönen och kostnaderna. Ersättningen ska dock reduceras med den del av lönen som överstiger 90 procent av lönen i arbete.

3.1.4 Effekter av särregleringen av sjömäns sjuklön

Försäkringskassan har gjort en sammanställning (dnr S2003/4380/SF) av de regler i framför allt AFL som inte gäller rederier och sjömän under den så kallade redarskyddade tiden (1–180 dagar enligt sjömanslagen och kollektivavtal). Sammanställningen visar att t.ex. bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst, sjukanmälan, försäkran och särskild försäkran, läkarintyg, karensdag, deltidssjukskrivning, prövning av rätt till sjukpenning, kontroller och hembesök, nedsättnings- och indragningsregler, återbetalningsskyldighet, preskription samt omprövning och överklagande är svåra att tillämpa eller över huvud taget inte kan tillämpas på sjömännen.

3.1.5 Vederlagssystemet

För sjömän gäller (med stöd av 6 § lagen (1998:958) om vilotid för sjömän) enligt kollektivavtal att arbetstid utöver ordinarie arbetstid, samt i förekommande fall OB-ersättning, kompenseras genom intjänande av vederlag som läggs ut som ledig tid i land. Rätten till vederlag innebär generellt att en dags arbete till sjöss genererar en dags ledighet i land. Intjänandet av vederlag kan dock variera beroende på vilket kollektivavtal sjömannen omfattas av.

För den som är sjuk under vederlagsledighet, alltså när han eller hon är i land, dras inget vederlag av utan sjukdagen betraktas som en s.k. ”nolldag”. Under sjukdom ombord intjänas ingen rätt till vederlag.

3.1.6 Beskattningen av sjömän

Sjömännen har relativt låga bruttolöner mot bakgrund av det särskilda skattesystem som omfattar ombordanställda i närfart och fjärrfart. I 64 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) – IL – finns bestämmelser om s.k. sjöinkomstavdrag och som i korthet innebär följande.

Skattskyldiga som har sjöinkomst under hela beskattningsåret har rätt till sjöinkomstavdrag med 36 000 kronor vid anställning på fartyg som till övervägande del går i fjärrfart, och med 35 000 kr vid anställning på annat fartyg (2 §). Med sjöinkomst avses lön, förmåner, drickspengar och annan ersättning till sjömannen (3 §). Sjöinkomst förutsätter att anställningen avser en befattning på ett fartyg med en bruttodräktighet på minst 100 och att fartyget till övervägande del används i fjärrfart eller närfart (3 §). Med närfart avses dels linjefart mellan svenska hamnar utanför öppen kust eller utomskärs vid kusterna, dels linjefart mellan svensk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, dock inte linjefart bortom linjen Hanstholm–Lindenäs eller bortom Cuxhaven (6 §). Linjen Hanstholm–Lindenäs inne-

bär i princip att en gräns dras mellan Skagerrak och övriga Nordsjön. Cuxhaven är belägen i Elbes mynning i Nordsjön. Med fjärrfart avses annan fart än inre fart och närfart.

Vidare finns i 65 kap. 11 § IL bestämmelser om rätt till skattereduktion med upp till 14 000 kronor vid anställning på fartyg som till övervägande del går i fjärrfart och upp till 9 000 kronor vid anställning på annat fartyg.

De särskilda beskattningsreglerna för sjömän gäller således inte inre fart utan sjömän i inre fart beskattas som landanställda. Med inre fart avses fart inom landet till övervägande del i hamnar eller på floder, kanaler, insjöar, inomskärs vid kusterna eller i Kalmarsund (6 §).

3.2 Allmänna regler om sjuklön och sjukpenning

3.2.1 Sjuklön

Enligt lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) har en arbetstagare rätt att vid sjukdom behålla lön och andra anställningsförmåner (sjuklön). Sjuklön utges inte för den första dagen. Det betyder att den första sjukdagen är en karensdag. Karensdagen och de följande 13 dagarna utgör sjuklöneperiod. Sjuklönen utgör 80 procent av anställningsförmånerna. Arbetsgivaren är skyldig att betala sjuklön under sjuklöneperioden, men fr.o.m. den sjunde dagen som huvudregel endast om arbetstagaren styrker nedsättningen av arbetsförmågan genom intyg av läkare eller tandläkare.

3.2.2 Sjukpenning m.m.

Efter den sjuklöneperiod då arbetsgivaren enligt SjLL svarar för sjuklön har den försäkrade enligt AFL rätt till sjukpenning från Försäkringskassan.

För att underlätta återgången till arbete i anslutning till ett sjukdomsfall kan den försäkrade i stället för sjukpenning få skälig ersättning från försäkringen för sina merutgifter för resor till och från arbetet.

Sjukpenningens storlek beror på den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst, som motsvarar den förvärvsinkomst som den försäkrade kan antas ha under det närmaste året, multiplicerad med 0,97. Hel sjukpenning motsvarar som regel 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten under det första året av en sjukperiod. Därefter är ersättningsnivån 75 procent under de kommande 550 dagarna i sjukperioden. För den som tidigare inte fått sjuklön gäller att sjukpenning inte utges för den första dagen i sjukperioden (karensdag). Utöver sjukpenningen kan kompletterande ersättningar utges i form av t.ex. kollektivavtalade försäkringar.

För att över huvud taget ha rätt till sjukpenning måste den sjukpenninggrundande inkomsten uppgå till minst 9 900 kr per år (år 2008). För sjukpenningen finns också ett inkomsttak. Detta innebär att man när den sjukpenninggrundande inkomsten ska fastställas inte räknar med årsinkomster som ligger över 307 500 kr (år 2008).

4 Internationella konventioner

4.1 ILO-konventioner

Internationella arbetsorganisationen (ILO), som Sverige är medlem i, är ett av FN:s fackorgan, med ändamålet att främja social rättvisa, förbättra arbetsförhållanden och levnadsstandard och främja ekonomisk och social stabilitet genom internationella åtgärder. Inom ILO har en rad konventioner antagits. I detta avsnitt ska kort redogöras för de konventioner som är relevanta i detta sammanhang.

4.1.1 ILO-konvention nr 165

Bakgrund

Konventionen (nr 165) om social trygghet för sjömän innehåller bl.a. bestämmelser om sjömännens rätt till lön under sjukdom. Konventionen behandlar dock inte frågan om sjuklön till sjömän i inrikes fart.

Sverige röstade för konventionen när den antogs men har inte ratificerat den. Det finns dock anledning att redogöra för några av de slutsatser som den s.k. sjömanslagsutredningen drog när det gällde Sveriges eventuella ratificering av konventionen.

1990 års sjömanslagsutredning

1990 års sjömanslagsutredning hade i uppgift att lägga fram ett underlag för ett ställningstagande till ett svenskt tillträde till bl.a. ILO-konventionen nr 165. I betänkandet En ny sjömanslagstiftning (SOU 1991:103) lämnades förslag till de författningsändringar som skulle undanröja hinder för Sverige att tillträda konventionen.

Utredningen hade bl.a. i uppdrag att överväga om sjömän fortfarande ska ha full kompensation för inkomstbortfall vid sjukdom, när andra försäkrade får vidkännas en ökad självrisk inom sjukpenningförsäkringen. Kompensationsnivån enligt den allmänna försäkringen sänktes fr.o.m. den 1 mars 1991. Utredningen anförde bl.a. att det historiskt sett inte finns ett sådant samband mellan sjömanslagen och sjukförsäkringslagstiftningen att en inskränkning i AFL:s förmåner i sig behöver leda till inskränkningar i sjömanslagens sjuklönerregler. Vid sjömanslagens tillkomst var skillnaden enligt utredningen i förhållande till övriga arbetstagares sjukförmåner avsevärt större än i dag. Detsamma gällde följaktligen belastningen på redarna i förhållande till andra arbetsgivare. För denna ståndpunkt talade enligt utredningen även att lagen (1947:1) om allmän sjukförsäkring och AFL vid deras tillkomst inte avsåg att inkräkta på sjömanslagens förmåner, utan i stället utgöra komplement till sjömanslagens grundskydd.

Enligt utredningen hade dock det ursprungliga oberoendet rubbats genom olika åtgärder. En samordning mellan sjömanslagen och AFL hade genom denna successiva utveckling kommit till stånd. För övrigt hade också enligt utredningen skillnaden mellan sjömännens arbetsförhållanden – även i utrikes fart, och andra arbetstagares förhållanden minskat.

Efter att ha granskat olika konventioner på området drog utredningen slutsatsen att en sänkning av kompensationsgraden för sjömännens inkomstbortfall vid sjukdom och skada kommer att strida mot ILO-konventionen nr 165 såvitt gäller de första 14 dagarna av ett sjukdomsfall för en sjöman med befattning i

utrikes fart. Om Sverige ska kunna ratificera konventionen även efter det att sjuklönelagen trätt i kraft krävs enligt utredningen att sjömännen i utrikes fart ges full kompensation för inkomstbortfallet under dessa 14 dagar. För tiden därefter när sjömännen är berättigade till kontantförmåner enligt AFL torde konventionen enligt utredningen dock inte utgöra hinder för en sänkt kompensationsgrad.

Utredningens förslag ledde dock som redan nämnts inte till att konventionen ratificerades och inte heller till någon ny lagstiftning.

4.1.2 Sjöarbetskonventionen

Bakgrund

I februari 2006 antogs den s.k. sjöarbetskonventionen (Maritime Labour Convention). Sjöarbetskonventionen är huvudsakligen en kodifiering av nästan samtliga gällande ILO-konventioner och rekommendationer på sjöfartsområdet, däribland konventionen nr 165. Sjöarbetskonventionen gäller inte fartyg i inre fart. ("The term .. ship means a ship other than one which navigates exclusively in inland waters or waters within, or closely adjacent to, sheltered waters or areas where port regulations apply."). Anledningen till detta uppges vara att bara en del av de konventioner som nu ersätts av sjöarbetskonventionen också gällde i inre fart och att man valde en enhetlig regel om att i den nya konventionen undanta fartyg i inre fart från konventionens tillämpning.

I Regeringskansliet bereds för närvarande frågan om Sveriges ratificering av sjöarbetskonventionen.

Sjöarbetskonventionens regler om sjuklön

Någon fastslagen översättning av sjöarbetskonventionen finns ännu inte. Med denna reservation kan ändå följande utläsas beträffande sjöarbetskonventionens bestämmelser om ersättning under sjukdom.

Titel 4. Hälsoskydd, sjukvård, välfärd och social trygghet**Regel 4.2 – Redarens ersättningsansvar**

Syfte: att säkerställa att sjömän är skyddade mot ekonomiska konsekvenser till följd av sjukdom, skada eller dödsfall i anknytning till anställning

Standard A4.2 – Redarens ersättningsansvar

3. När sjukdom eller skada resulterar i arbetsoförmåga ska redaren ansvara för:

(a) utbetalning av full lön så länge de skadade eller sjuka av sjömännen är ombord eller till dess att de har blivit hemsända i enlighet med denna konvention; och

(b) utbetalning av lön helt eller delvis i enlighet med föreskrivna nationella lagar eller regler eller enligt gällande kollektivavtal från den tidpunkt sjömännen blivit hemsända eller satta i land till dess att de tillfrisknat eller, om tidigare, till dess att de är berättigade till ersättning från och i enlighet med den berörda medlemsstatens lagstiftning.

4. Nationella lagar eller regler kan begränsa redarens ansvar att betala lön helt eller delvis för sjöman som inte längre är ombord till en period som inte får understiga 16 veckor från det datum skadan eller sjukdomen uppstod.

Anvisning B4.2 – Redarens ersättningsansvar

2. Nationella lagar eller regler kan föreskriva att en redare inte längre ska vara ansvarig för att bära kostnaderna för sjuk eller skadad sjöman från den tidpunkt sjömannen kan kräva sjukersättning med avseende på en ordning med obligatorisk sjukförsäkring, obligatorisk olycksfallsförsäkring eller arbetstagares ersättning för olyckor.

Bestämmelserna innebär att redarens ansvar att utbetala lön vid sjukdom kan inskränkas genom nationell lagstiftning om obligatorisk sjukförsäkring.

EU och Sjöarbetskonventionen

I EU har rådet beslutat att bemyndiga medlemsstaterna att i de delar som faller under gemenskapens behörighet ratificera konventionen. I övriga delar ska medlemsstaterna enligt rådsbeslutet eftersträva att ratificera konventionen så snart som möjligt, helst före den 31 december 2010.

Det bör också nämnas att i juli 2008 presenterade kommissionen ett förslag till rådets direktiv om genomförande av det avtal som ingåtts av European Community Shipowners' Associations (ECSA) och European Transport Workers' Federation (ETF) om 2006 års konvention om arbete till sjöss och om ändring av direktiv 1999/63/EG. Genom förslaget införs stora delar av sjöarbetskonventionen i gemenskapsrätten, bl.a. bestämmelserna om sjömännens rätt till sjuklön från redaren. Direktivet föreslås träda i kraft den dag som sjöarbetskonventionen träder i kraft. Rådet har nyligen påbörjat (november 2008) förhandlingen av kommissionens förslag till direktiv. En Faktapromemoria om direktivet har upprättats, se 2008/09:FPM6.

4.2 Kan en ansluten stat sänka sin ambitionsnivå?

Enligt artikel 19.8 i ILO:s stadga ska antagandet av en ny konvention eller rekommendation eller ett medlemslands ratifikation av en konvention inte i något fall anses påverka någon lag etc. som tillerkänner berörda arbetstagare mer gynnsamma villkor än de som föreskrivs i konventionen eller rekommendationen. Denna artikel har tolkats som att en lägre standard i ett ILO-instrument jämfört med en stats lagstiftning inte får tas till intäkt för försämringar i statens lagstiftning (jfr slutsatserna av svensk expertis i betänkandet Välfärdsverksamhet för sjömän (SOU 2005:11, Bilaga 4, s. 228)).

Ett exempel på effekterna av denna princip åskådliggörs av Sjömansserviceutredningens slutsatser, redovisade i det redan nämnda betänkandet (SOU 2005:11). Sjömansserviceutredningen hade i uppdrag att se över svensk sjömansservice mot bakgrund av ILO:s konvention nr 163 om sjömäns välfärd till sjöss och i hamn. Sverige ratificerade konventionen år 1990. Av den analys som utredningen gjorde framgår i korthet följande (a.a. s. 103–104). Konvention nr 163 är – liksom konvention nr 165 – en ”främjandekonvention”, som oftast anger allmänt formulerade mål och sällan mer preciserade krav. Det innebär att de anslutna länderna kan uppfylla konventionens krav på olika sätt och med skilda nivåer i sina respektive lagstiftningar. Analysen visar emellertid också att den nivå en stat har vid ratifikationstillfället också är den nivå staten åtar sig att sedan i stort sett bibehålla. Skulle staten vid en senare tidpunkt göra bedömningen att man har lagt sig på en för hög nivå i förhållande till konventionens krav är alternativet att säga upp konventionen, inte att sänka nivån.

5 Överväganden och förslag

5.1 Anpassning av sjömännens rätt till sjuklön till den allmänna sjukförsäkringens regler

Förslag: Sjömän på fartyg som uteslutande går i inre fart ska inte längre omfattas av den nuvarande rätten till full lön vid arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller skada enligt sjömanslagens (1973:282) bestämmelser. För sjömän på fartyg i när- och fjärrfart ska rätt till full lön fortsätta att gälla, för sjömän i närfart dock endast under de inledande 14 dagarna i sjukperioden.

Sjömanslagens regler om lön till sjömän som har sjukdom eller skada när de lämnar befattning på fartyg och om sjuklön under väntetid ska slopas för sjömän inom samtliga fartområden.

För de sjömän som förlorar sin rätt till lön under sjukdom enligt sjömanslagen kommer därmed i stället bestämmelserna om sjuklön i lagen (1991:1047) om sjuklön och om sjukpenning i lagen (1962:381) om allmän försäkring att gälla.

Skälen för förslaget: De nuvarande reglerna om sjömännens rätt till ersättning vid sjukdom och skada (se avsnitt 3.1) härrör från en tid då sjömännens arbetsförhållanden i stora delar var mycket annorlunda jämfört med dagens, och då också behovet av rättsligt skydd i olika avseenden var långt större än i dag. För anställda t.ex. inom skärgårdstrafiken är en jämförelse med de landanställdas arbetsvillkor mer relevant i många delar. Även för sjömän på fartyg i fart utanför Sverige gäller att arbetsför-

hållandena i betydande utsträckning under de senaste decennierna närmast sig dem som gäller för landanställda.

Inom den allmänna sjukförsäkringen har det samtidigt under de senaste decennierna skett en utveckling för att minska sjukfrånvaron bl.a. genom att förebygga missbruk mot sjukförsäkringen och främja återgång i arbete. Reglerna om detta inom den allmänna sjukförsäkringen har i stort sett gått sjömännen förbi i den mån de inte återspeglats i kollektivavtal. För rederierna är det vidare administrativt krångligt att olika regler gäller för deras landanställda och för anställda som arbetar ombord på dessa fartyg. Regressprocessen är också i sig en administrativ börda för redarna.

Det sagda leder till slutsatsen att de villkor som gäller för landanställda för ersättning vid sjukdom så långt det är möjligt och lämpligt bör gälla också för samtliga sjömän. Detta såväl under tid med befattning på fartyg som under tid därefter samt under väntetid. Det måste dock klargöras i vilken omfattning en sådan förändring av bestämmelserna är förenlig med Sveriges internationella åtaganden samt om samtliga sjömän bör omfattas av en sådan förändring.

Fartområdesindelningen i olika författningar

För den fortsatta förståelsen måste dock dessförinnan något sägas om den s.k. fartområdesindelningen. Ett fartområde är ett geografiskt område, men indelningen av och gränserna för områdena varierar i de olika författningarna beroende på syftet med författningen. Någon övergripande, enhetlig fartområdesindelning finns således inte.

Begreppet inre fart i den mening som avses i sjöarbetskonventionen samt fartområdesindelningen i inkomstskattelagen har redan förklarats, se avsnitt 4.1.2 respektive 3.1.6.

Det finns flera andra författningar som innehåller en klassificering av de olika fartområden som ett fartyg kan gå i.

I sjölagen (1994:1009) används begreppen inrikes och utrikes fart. Där är avgränsningen av betydelse av huvudsakligen processuell betydelse. Även sjömanslagen använder sig som redan redovisats, se avsnitt 3.1.2, av begreppen inrikes och utrikes fart.

Vidare innehåller den offentlighetsrättsliga sjösäkerhetslagstiftningen ett flertal olika fartområdesindelningar, se mönstringslagen (1983:929), förordningen (2007:237) om behörigheter för sjöpersonal och fartygssäkerhetsförordningen (2003:438) som dessutom nästan uteslutande är grundad på EG-rättsliga regler.

För ändamålen med denna promemoria framstår dock en jämförelse med och användning av skattelagstiftningens fartområdesindelning som mest relevant. Detta framför allt eftersom sjömannens lön, inklusive den lön som utgår vid sjukdom eller skada, direkt påverkar tillämpningen av bestämmelserna om sjöinkomst m.m. i inkomstskattelagen. Användande av en annan fartområdesindelning för frågor om sjömännens sjuklön skulle medföra ett omotiverat administrativt merarbete för både redare och berörda myndigheter. Sjömannens rätt till lön under sjukdom kan inte heller anses ha någon sådan beröring med någon annan lagstiftning med bestämmelser om fartområden att dessa av den anledningen bör användas.

I det fortsatta kommer således inkomstskattelagens indelning i fartområden att användas, se därom redogörelsen i avsnitt 3.1.6.

5.2 Förslagets förenlighet med internationella konventioner

5.2.1 Bakgrund

I avsnitt 4 har redogjorts för dels ILO-konventionen nr 165 om social trygghet för sjömän, dels den s.k. sjöarbetskonventionen. Sverige röstade för ett antagande av konventionen nr 165 men har inte ratificerat konventionen och inte heller anpassat

lagstiftningen för att möjliggöra en ratifikation. Någon bundenhet till konventionens bestämmelser finns således inte. Att även andra länder än Sverige har haft problem med konventionens innehåll framgår bl.a. av att endast tre länder har ratificerat konventionen. Konventionen nr 165 är en av de många konventioner som kommer att revideras när sjöarbetskonventionen träder i kraft. Även om det i dag inte kan sägas om och i så fall när Sverige kommer att kunna ratificera sjöarbetskonventionen framstår det ändå som lämpligt att göra en jämförelse med och så långt det är möjligt anpassa de föreslagna ändringarna till den konventionen. En eventuell framtida ratificering av sjöarbetskonventionen skulle annars kunna försvåras.

Det bör nämnas att ett av de problem som Sjömanslagsutredningen ställdes inför när det gällde frågan om att anpassa den svenska lagstiftningen till konventionen nr 165 var att den konventionen innehåller bestämmelser som innebär att det fastslås vissa miniminivåer på de kontantersättningarna som en sjöman ska ha rätt till. Några sådana miniminivåer har inte överförts till sjöarbetskonventionens bestämmelser om sjuklön m.m. i regel 4.2 och inte heller i bestämmelserna om socialförsäkring i regel 4.5 (även denna bestämmelse reviderar bl.a. konventionen 165). Detta torde innebära att en anpassning till sjöarbetskonventionens bestämmelser om sjuklön stöter på mindre hinder än vad som var fallet med bestämmelserna om sjuklön i konventionen nr 165.

Det ska slutligen nämnas att det föreslagna användandet av inkomstskattelagens fartområdesindelning också synes vara i överensstämmelse med sjöarbetskonventionens bestämmelser.

5.2.2 Inre fart

De nämnda konventionerna reglerar när det gäller sjuklön inte inre fart. Några konventionsrelaterade hinder mot att göra anpassningar för sjömän på fartyg i inre fart finns således inte.

5.2.3 Övrig fart

Det har redan nämnts att utgångspunkten bör vara att de anpassningar som ska göras så långt det är möjligt och lämpligt ska gälla samtliga sjömän. Sjöarbetskonventionen gäller för sjömän som är anställda på fartyg som inte uteslutande går i inre fart. Frågan är om konventionen hindrar de önskade anpassningarna för sjömän i annan fart än inre fart, dvs. närfart och fjärrfart.

Sjöarbetskonventionens reglering av sjuklön

I avsnitt 4.1.2 återfinns utdrag ur sjöarbetskonventionens bestämmelser om sjuklön. Bestämmelserna innebär i korthet följande.

Så länge sjömannen befinner sig ombord eller till dess han eller hon har blivit hemsänd gäller rätt till full lön från arbetsgivaren (standard A4.2.3 a). Skyldigheten för redare att utge full lön ska dock upphöra från den tidpunkt då sjömannen kan kräva ersättning från en obligatorisk sjukförsäkring (anvisning B4.2.2).

Från den tidpunkt sjömannen blivit hemsänd eller satt i land till dess att denne tillfrisknat eller, om tidigare, till dess sjömannen kan kräva ersättning från och i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, har sjömannen rätt till full eller partiell lön i enlighet med föreskrivna nationella lagar eller regler eller enligt gällande kollektivavtal (standard A4.2.3 b). Även denna skyldighet för redaren ska upphöra om sjömannen kan kräva ersättning från en obligatorisk sjukförsäkring eller liknande (a. standard samt anvisning B4.2.2).

Sjuklön när sjömannen är ombord

Bestämmelserna torde således innebära att under den tid sjömannen befinner sig ombord eller till dess denne blivit

hemsänd är det inte möjligt att inskränka rätten till full lön från redaren så länge någon rätt till ersättning från sjukförsäkringen inte föreligger. Först från och med den femtonde sjukdagen, då kontantförmåner (sjukpenning) utgår enligt AFL för den som uppfyller kvalifikationsvillkoren för rätt till sjuklön enligt lagen om sjuklön, kan kravet på full lön från redaren tas bort. Motsvarande slutsats kom också sjömanslagsutredningen fram till när det gällde kraven i konventionen nr 165, som överensstämmer med sjöarbetskonventionens bestämmelser i de delar som avser rätten till lön under tid ombord, se avsnitt 4.1.1.

Sjuklön när sjömannen är i land

Däremot är skyldigheten för redaren att betala lön mindre omfattande från den tidpunkt då sjömannen blivit hemsänd eller satt i land. Redaren behöver i en sådan situation inte betala full lön utan det räcker med partiell lön, och skyldigheten får också uttryckligen följa av nationella lagar eller kollektivavtal. Det är något oklart vad hänvisningen till nationella lagar och kollektivavtal innebär, eftersom i princip samtliga konventionsbestämmelser, åtminstone sådana som är tvingande till den enskildes förmån, småningom kommer att fastslås i lagstiftning eller kollektivavtal. En särskild hänvisning i just denna bestämmelse framstår därför som obehövlig. En tolkning skulle kunna vara att om det finns en *befintlig* nationell lagstiftning om sjuklön är det tillåtet att utnyttja denna såvida lagstiftningen i övrigt ligger inom konventionens ramar. I vilket fall som helst torde konventionens bestämmelser sammantaget innebära att när sjömannen inte längre är ombord kan rätten till sjuklön i stället följa av sjuklönelagen, med bl.a. karensdag och en ersättning per dag som är lägre än full lön.

5.3 Sammanfattning

5.3.1 Inre fart

För sjömän på fartyg i inre fart finns således inget hinder mot att de omfattas av samma sjuklöne- och socialförsäkringsregler som gäller för landpersonal. Bestämmelserna i sjömanslagen om rätt till sjuklön föreslås därför upphävas för dessa sjömän. Sjömännen kommer därmed i stället att omfattas av rätt till sjuklön enligt lagen om sjuklön och av AFL:s bestämmelser om sjukpenning. Det har redan nämnts att med inre fart ska avses detsamma som i inkomstskattelagen, se avsnitt 5.1.

5.3.2 Närfart och fjärrfart

Av redogörelsen i avsnitt 5.2.3.1 har framgått att för sjömän utanför inre fart, dvs. när- och fjärrfart, innebär sjöarbetskonventionen att redaren måste betala full lön så länge sjömannen är ombord, men också att skyldigheten upphör när det finns en möjlighet att kräva rätt till sjukpenning, dvs. för Sveriges del som regel fr.o.m. dag 15 i sjukperioden.

Utgångspunkten är, som redan nämnts, att förändringarna bör gälla samtliga sjömän om det är möjligt och lämpligt. När det gäller sjömän i närfart finns det också anledning att göra samma anpassning till det allmänna sjukförsäkringssystemet som föreslagits för sjömän i inre fart. Det handlar här om fartyg som ständigt befinner sig i Sveriges närområde och där sjömannens villkor vid t.ex. arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller skada i hög grad överensstämmer med de landanställdas. För sjömän på fartyg i närfart föreslås därför att rätten till full lön från redaren ska kvarstå under tiden ombord, dock högst 14 dagar. För tid därefter ska sjömännen omfattas av det allmänna sjukförsäkringssystemet. Det innebär t.ex. att när de inte längre befinner sig ombord eller efter 14 dagar ska de vanliga reglerna i sjuklönelagen och AFL om sjuklön respektive sjukpenning gälla.

Även för sjömän i fjärrfart gäller att arbetsförhållandena i betydande utsträckning under de senaste decennierna har närmat sig dem som gäller för landanställda. Det är också rimligt att även dessa sjömäns rätt till full sjuklön i princip bör ersättas av sjukpenning. Det kan dock vara svårt för många av dessa sjömän med ofta långa bortaperioder att tillämpa de åtgärder som enligt den allmänna försäkringen är förenade med sjukpenning, vilket annars enligt den inledande problemställningen är en av anledningarna till en översyn av bestämmelserna. Sammantaget innebär detta att för sjömän i fjärrfart bör bestämmelserna om rätt till full sjuklön från arbetsgivaren gälla under hela tiden som sjömannen är ombord. När sjömannen går i land ska denne dock omfattas av de allmänna socialförsäkringsreglerna.

5.3.3 Vissa följdändringar

Förslaget innebär att bestämmelserna om redarens regressrätt i förordningen (1982:842) om vissa sjukförsäkringsersättningar för sjömän behöver justeras.

6 Ikraftträdande

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2009.

Skälen för förslaget: Det är angeläget att de föreslagna lagändringarna kan träda i kraft så snart det är möjligt. Ikraftträdandet skulle kunna bestämmas till den 1 juli 2009, vilket i så fall innebär att lagändringarna träder i kraft under ett löpande beskattningsår. Detta innebär i sin tur att förutsättningarna att beräkna beskattningsbar inkomst, preliminärskatt m.m. kan påverkas, bl.a. eftersom de föreslagna ändringarna har betydelse för storleken av sjömannens sjöinkomst. Detta kan dock inte anses utgöra en sådan omständighet som bör föranleda ett senareläggande av ikraftträdandet. Genom relevanta informationsåtgärder kan t.ex. eventuella svårigheter för den enskilde att beräkna sin kommande inkomst kunna undvikas.

7 Kostnader och andra konsekvenser

De allmänna reglerna om sjuklön och sjukpenning kommer enligt förslaget att gälla för sjömän på fartyg i inre fart – såväl när de är sjuka ombord, under sjukdom vid tid därefter och under väntetid. För sjömän i närfart och fjärrfart kommer rätten till full lön från arbetsgivaren att behållas så länge de är ombord, för sjömän i närfart dock som längst under de första 14 dagarna i en sjukperiod, vilket innebär att dessa sjömän efter att rätten till full lön enligt sjömanslagen upphört i stället får rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen och till sjukpenning enligt AFL med t.ex. dess lägre ersättningsnivåer. För sjömän i närfart och fjärrfart som insjuknar under t.ex. väntetid innebär förslaget att den nuvarande rätten till full lön från redaren tas bort och att ersättningen i stället kommer att baseras på sjuklönelagen och lagen om allmän försäkring med t.ex. karensdag.

Arbetsgivarna

För arbetsgivarna innebär förslaget både en administrativ avlastning och en möjlighet till besparing. Den administrativa avlastningen består i att skyldigheten att hantera sjömännens sjuklön och hantera regresskrav gentemot Försäkringskassan antingen helt försvinner eller minskas avsevärt beroende på vilken fart fartyget går i.

När det gäller konsekvenserna av minskade ersättningsnivåer är det emellertid också en fråga för avtalsparterna att reglera i kollektivavtal vilken inverkan detta ska ha på sjömännens anställningsförmåner och därmed den slutliga belastningen kostnadmässigt för arbetsgivarna. Införandet av karenssdag i sjuklönesystemet för många av sjömännen torde dock vara av sådan enskild betydelse att lönekostnaderna minskar totalt sett beräknat på branschen som helhet.

Det bör också nämnas att förslaget kan få vissa effekter på storleken av det s.k. sjöfartsstödet som rederier med fartyg i utrikes trafik kan ha rätt till. Sjöfartsstöd utgår i form av återbetalning till arbetsgivaren av bl.a. den skatt på sjöinkomst som arbetsgivaren har betalat in. Förslaget innebär att dagens system med sjuklön från redaren, vilken alltså beskattas som sjöinkomst, i vissa fall kommer att ersättas med ersättning från socialförsäkringssystemet som beskattas som "landinkomst". Detta medför att storleken av sjöfartsstödet kan komma att minska.

Försäkringskassan

För Försäkringskassans del betyder förslaget en minskning av ersättningarna till arbetsgivare för kostnader för sjuklön enligt sjömanslagen. Minskningen motsvaras delvis av ökade kostnader för sjukpenning. Administrativt betyder de föreslagna reglerna en avlastning av arbetet på Sjöfartskontoret men också en belastning när det gäller Försäkringskassans hantering av en ökad mängd sjukpenningärenden. Nettoeffekten låter sig inte beräknas men torde vara tämligen försumbar med tanke på att sjömännen utgör en mycket liten del av den totala arbetskraften.

En annan och viktig följd av förslaget är att Försäkringskassan får ökade möjligheter att tillämpa de vanliga reglerna om sjukanmälan, sjukförsäkring, läkarintyg, kontroller och hembesök m.m. också på sjömännen.

Övriga ekonomiska konsekvenser

Det saknas sådan statistik eller annat underlag som skulle kunna ligga till grund för mer exakta beräkningar av de ekonomiska konsekvenserna av förslaget. En utgångspunkt för att göra vissa ekonomiska beräkningar bör dock kunna utgöras av det faktum att arbetsgivarnas regressersättningar år 2007 uppgick till ca 50 miljoner kronor.

Det kan antas att förslaget innebär att det övervägande antalet sjukfall kommer att omfattas av de vanliga reglerna inom sjukförsäkringen, dvs. under de första fjorton dagarna i varje sjukfall gäller arbetsgivarens sjuklöneansvar och därefter utges sjukpenning från Försäkringskassan. Det kan även antas att av det antal sjukfall som inte längre föreslås att bli omfattade av sjömanslagens regler utgör merparten av ersättningsdagarna sådana som ingår i sjukfall som är kortare än fjorton dagar.

Dessa antaganden innebär att det i allt väsentligt är skyldigheten för Försäkringskassan att utbetala regressersättning med 30 procent av de anställdas löner som kommer att bortfalla i form av minskade utgifter för staten. Ersättning kommer för dessa dagar i stället att utges i form av sjuklön från arbetsgivaren. Vid längre sjukfall inom sjömanslagens ram kommer statens utgifter i princip att minska ytterligare med mellanskillnaden mellan den nuvarande regressnivån på 90 procent av den anställdes lön och sjukpenningnivån som för närvarande är 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten under sjukperiodens första år. För sjukfall som varar så länge att arbetsgivarnas regressrätt grundar sig på kollektivavtal kommer i princip inte några minskade utgifter att uppkomma eftersom den ersättning som i dag lämnas i form av regress utgör 80 procent av lönen och den sjukpenning som kan bli aktuell som regel utgör 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Sammantaget görs bedömningen att förslaget skulle kunna innebära minskade utgifter för staten i storleksordningen 25 miljoner kronor.

Sjömännen

För sjömännen innebär förslaget att ersättningen vid sjukdom och skada minskar från dagens rätt till full lön under en relativt lång tid efter att sjukdomen eller skadan uppstått, till i stället samma ersättningsnivåer som gäller inom den allmänna sjukförsäkringen, utom när det gäller sjömän i närfart och fjärrfart, där full lön fortfarande kommer att utgå under tiden ombord, dock som längst 14 dagar för sjömän i närfart.

Sjuklön från redaren utgör lågbeskattad sjöinkomst (se avsnitt 3.1.6). Detta förhållande har parterna utgått från vid sättandet av lönenivåerna. Ersättning från socialförsäkrings-systemet däremot, t.ex. sjukpenning, beskattas som vilken annan inkomst som helst. Förslaget leder således också till – övriga faktorer oförändrade – att sjömannens nettolön blir lägre i de fall då deras nuvarande sjuklön ersätts av sjukpenning.

Förslaget medför även konsekvenser för nivån på sjömannens sjukpenninggrundande inkomst som i sin tur ligger till grund för nivån för ersättningen från socialförsäkringssystemet.

Som redan har nämnts är ersättningsnivåerna emellertid beroende av de kollektivavtalslösningar som parterna uppnår, men nettoeffekten av förslagen torde ändå vara att sjömannens ersättning vid sjukdom kommer att minska.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i sjömanslagen (1973:282)

34 §

Ändringen i *första stycket* innebär att redarens skyldighet att betala lön till sjömannen vid dennes arbetsoförmögenhet på grund av sjukdom eller skada i fortsättningen endast gäller för sjömän på fartyg i närfart och fjärrfart. Skyldigheten gäller vidare endast under den tid som sjömannen är ombord. För sjömän på fartyg i närfart gäller dessutom att sjuklöneperioden i vilket fall som helst sträcker sig som längst t.o.m. den fjortonde dagen i sjukperioden, dvs. samma period som arbetsgivaren har skyldighet att betala sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön.

För de sjömän som inte längre får rätt till sjuklön från redaren enligt denna lag kommer i stället de vanliga reglerna om sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) och om sjukpenning m.m. enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) fullt ut att gälla. Det innebär t.ex. att bestämmelserna om karensdag och om beräkningen av sjukpenningens storlek då gäller för dem som för alla andra.

Någon särskild regel har inte föreslagits för det fall att en sjöman på fartyg i närfart eller fjärrfart som blivit sjuk ombord, fortsätter att vara arbetsoförmögen när rätten till sjuklön enligt denna lag upphör. Det innebär att reglerna i SjLL och AFL blir tillämpliga. För en sjöman på fartyg i närfart eller fjärrfart innebär regleringen i SjLL att när sjömannen går iland, efter t.ex. en sjuklöneperiod om fem dagar på fartyget, kan få sjuklön i ytter-

ligare högst nio dagar enligt SjLL. Någon karensdag blir i detta fall inte aktuell eftersom den första dagen i sjuklöneperioden inföll när sjömannen var ombord.

Det nya *andra stycket* innebär att det är de fartområdesindelningar som finns i 64 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229) som ska tillämpas. Vid avgörandet av vilken fartfartyget går i kan ledning inhämtas från praxis i inkomstskatteärenden där motsvarande frågor kommer upp.

35 §

Paragrafens *tredje stycke* har upphävts till följd av att 34 § andra stycket har upphävts.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

I paragrafen har införts ett tillägg i *femte stycket* om att en sjukperiod enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) ska anses omfatta även sjuklöneperioden enligt sjömanslagen (1973:282). En sjöman som har fått sjuklön enligt sjömanslagen under exempelvis fjorton dagar, men som fortfarande har sin arbetsförmåga nedsatt när rätten till sjuklön enligt den lagen upphör och som ska erhålla sjukpenning enligt AFL, träder således in i sjukperioden i bestämmelserna om rätt till sjukpenning fr.o.m. den femtonde dagen.

Departementsserien 2008

Kronologisk förteckning

1. Sveriges antagande av rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen. Ju.
2. Europeiskt betalningsföreläggande. Ju.
3. Införande av en rehabiliteringskedja. S.
4. Ettårsgräns för sjukpenning och införande av förlängd sjukpenning. S.
5. Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv. Ju.
6. Sveriges antagande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet. Ju.
7. Människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. – kartläggning, analys och förslag till handlingsplan. A.
8. Godkännande av motorfordon m.m. + Bilaga. N.
9. Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder. Ju.
10. Insatser för att öka intresset för ingenjörsvrket. Rapport från Globaliseringsrådet. U.
11. Kommunal medfinansiering av regionala infrastrukturprojekt. Fi.
12. Europeiskt småmålsförfarande. Ju.
13. En ny betygsskala. U.
14. Från sjukersättning till arbete. S.
15. Återanvändning av upphovsrättsligt skyddat material som finns i radio- och TV-företagens programarkiv. Ju.
16. Arbetsmiljön och utanförskapet – en tanke-ram för den framtida arbetsmiljöpolitiken. A.
17. Remissmanställning. Ansvarskommitténs betänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). Fi.
18. Stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående. S.
19. Sfi-bonus – stimulans för nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska. IJ.
20. Ytterligare åtgärder för att motverka ordningsstörningar i samband med idrottsarrangemang. Ju.
21. Stranden – en värdefull miljö. M.
22. Överförande av startprogrammen i Swedfund. UD.
23. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. + Daisy. S.
24. Bättre genomförande av EG:s bygglats-direktiv. A.
25. Nya villkor för presstödet. Ku.
26. Nationella minoritetsspråk vid domstolar och myndigheter. Ett alternativ. IJ.
27. Flexibla finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. S.
28. Officialprövningens omfattning vid registrering av varumärken och firmor m.m. Ju.
29. Värdesäkring av riksnormen. S.
30. Antagande av rambeslut om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Ju.
31. Förslag om ändring i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kom-muner och landsting. Fi.
32. Behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritids-skepp. N.
33. Kompletterande bestämmelser till EG:s för-ordning om förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m. Jo.
34. Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. Ju.
35. Eftersök av trafikskadat vilt. Jo.
36. Fler i arbete – grunden för framtidens välfärd. Fi.
37. Sveriges antagande av rambeslut om ändring i rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism. Ju.
38. Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag. Ju.
39. Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler och sjukersättning. A.
40. En förenklad revisorsgranskning vid fusion och delning av aktiebolag. Ju.
41. Glömda regler?
– En överyn av bestämmelserna i 2 kap. lagen om allmän försäkring m.fl. S.
42. Sveriges antagande av rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder. Ju.
43. Gör Sverige till ett elbilens pionjärland – Rapport från Globaliseringsrådet. U.

44. Vissa internationella adoptionsfrågor. S.
45. Överlåtbara fiskerättigheter. Jo.
46. Direktivet om aktieägares rättigheter – förslag till genomförandeåtgärder. Ju.
47. Etisk bedömning av nya metoder i vården. S.
48. Försvar i användning. Fö.
49. Sveriges antagande av rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister. Ju.
50. Sammansättningsreglerna i Högsta domstolen och Regeringsrätten. Ju.
51. Ett förenklat trossamfundsregister. Ku.
52. Genomförande av ändringsdirektiv 2007/47/EG avseende vissa medicintekniska produkter. S.
53. Allmänna sammankomster på offentlig plats. Ju.
54. Utvidgade möjligheter att avlägsna deltagare i en ordningsstörande folksamling m.m. Ju.
55. Bör konsumenttjänstlagen utvidgas? En diskussionspromemoria. Ju.
56. Barnomsorgspeng och allmän förskola även för treåringar. U.
57. Djurförbudsregister. Jo.
58. Ändringar i lagen (2005:258) om läkemedelsförteckning m.m.
59. Säljstödjande finansiering. Fi.
60. Utvecklingen av nationalstadsparken. M.
61. Finansiering av arbetslöshetsförsäkringen. A.
62. En arbetslöshetsförsäkring för arbete. A.
63. Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitik. A.
64. En jobbgaranti för ungdomar. A.
65. Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning, m.m. A.
66. Kommunernas medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. A.
67. Den nya myndigheten för arbetsmarknadsfrågor – Arbetsförmedlingen. A.
68. Alkoholutandningsprov i svenska hamnar. Ju.
69. Genomförande av Kommissionens direktiv 2006/86/EG.S.
70. Ett förhöjt förbehållsbelopp vid fastställande av avgift enligt socialtjänstlagen. S.
71. Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag m.m.
72. Enklare informationsutbyte i brottsbekämpningen inom EU. Ju.
73. Sweden's third national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management. Swedish implementation of the obligations of the Joint Convention. M.
74. Utvärdering av lagen om grupprättegång. Ju.
75. Genomförande av tjänstedirektivet.UD.
76. Djurskyddskontrollregister.Jo.
77. Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen. A.
78. De funktionsnedsattas ekonomiska förhållanden. S.
79. Sjömäns ersättning vid sjukdom. N.

Departementsserien 2008

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Sveriges antagande av rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen. [1]
- Europeiskt betalningsföreläggande. [2]
- Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv. [5]
- Sveriges antagande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet. [6]
- Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder. [9]
- Europeiskt småmålsförfarande. [12]
- Återanvändning av upphovsrättsligt skyddat material som finns i radio- och TV-företagens programarkiv. [15]
- Ytterligare åtgärder för att motverka ordningsstörningar i samband med idrottsarrangemang. [20]
- Officialprövningens omfattning vid registrering av varumärken och firmor m.m. [28]
- Antagande av rambeslut om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. [30]
- Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. [34]
- Sveriges antagande av rambeslut om ändring i rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism. [37]
- Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag. [38]
- En förenklad revisorsgranskning vid fusion och delning av aktiebolag. [40]
- Sveriges antagande av rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder. [42]
- Direktivet om aktieägares rättigheter – förslag till genomförandeåtgärder. [46]
- Sveriges antagande av rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister. [49]
- Sammansättningsreglerna i Högsta domstolen och Regeringsrätten. [50]
- Allmänna sammankomster på offentlig plats. [53]

- Utvidgade möjligheter att avlägsna deltagare i en ordningsstörande folksamling m.m. [54]
- Bör konsumenttjänstlagen utvidgas? En diskussionspromemoria. [55]
- Alkoholutandningsprov i svenska hamnar. [68]
- Enklare informationsutbyte i brottsbekämpningen inom EU. [72]
- Utvärdering av lagen om grupprättegång. [74]

Utrikesdepartementet

- Överförande av startprogrammen till Swedfund. [22]
- Genomförande av tjänstedirektivet. [75]

Försvarsdepartementet

- Försvar i användning. [48]

Socialdepartementet

- Införande av en rehabiliteringskedja. [3]
- Ettårsgräns för sjukpenning och införande av förlängd sjukpenning. [4]
- Från sjukersättning till arbete. [14]
- Stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående. [18]
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. + Daisy [23]
- Flexibla finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. [27]
- Värdesäkring av riksnormen. [29]
- Glömda regler?
– En översyn av bestämmelserna i 2 kap. lagen om allmän försäkring m.fl. [41]
- Vissa internationella adoptionsfrågor. [44]
- Etisk bedömning av nya metoder i vården. [47]
- Genomförande av ändringsdirektiv 2007/47/EG avseende vissa medicintekniska produkter. [52]
- Ändringar i lagen (2005:258) om läkemedelsförteckning m.m. [58]
- Genomförande av Kommissionens direktiv 2006/86/EG. [69]

Ett förhöjt förbehållsbelopp vid fastställande av avgift enligt socialtjänstlagen. [70]
De funktionsnedsattas ekonomiska förhållanden. [78]

Finansdepartementet

Kommunal medfinansiering av regionala infrastrukturprojekt. [11]
Remissammanställning. Ansvarskommitténs betänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). [17]
Förslag om ändring i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner och landsting. [31]
Fler i arbete – grunden för framtidens välfärd. [36]
Säljstödande finansiering. [59]
Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag m.m. [71]

Utbildningsdepartementet

Insatser för att öka intresset för ingenjörsyrket. Rapport från Globaliseringsrådet. [10]
En ny betygsskala. [13]
Gör Sverige till ett elbilens pionjärland – Rapport från Globaliseringsrådet. [43]
Barnomsorgspeng och allmän förskola även för treåringar. [56]

Jordbruksdepartementet

Kompletterande bestämmelser till EG:s förordning om förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m. [33]
Eftersök av trafikskadat vilt. [35]
Överlåtbara fiskerättigheter. [45]
Djurförbudsregister. [57]
Djurskyddskontrollregister. [76]

Miljödepartementet

Stranden – en värdefull miljö. [21]
Utvecklingen av nationalstadsparken. [60]
Sweden's third national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management.
Swedish implementation of the obligations of the Joint Convention. [73]

Näringsdepartementet

Godkännande av motorfordon m.m. + Bilaga. [8]
Behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidskepp. [32]
Sjömäns ersättning vid sjukdom. [79]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Sfi-bonus
– stimulans för nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska. [19]
Nationella minoritetsspråk vid domstolar och myndigheter. Ett alternativ. [26]

Kulturdepartementet

Nya villkor för presstödet. [25]
Ett förenklat trossamfundsregister. [51]

Arbetsmarknadsdepartementet

Människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. – kartläggning, analys och förslag till handlingsplan. [7]
Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankeram för den framtida arbetsmiljöpolitiken. [16]
Bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv. [24]
Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning. [39]
Finansiering av arbetslöshetsförsäkringen. [61]
En arbetslöshetsförsäkring för arbete. [62]
Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken. [63]
En jobbgaranti för ungdomar. [64]
Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning, m.m. [65]
Kommunernas medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. [66]
Den nya myndigheten för arbetsmarknadsfrågor – Arbetsförmedlingen. [67]
Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen. [77]